

ПРОБЛЕМА ПЕРСОНАЛЬНИХ ТРАЄКТОРІЙ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент

Ачкасова Л.М. к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Досвід розроблення та здійснення індивідуальних освітніх траєкторій для осіб з інвалідністю та іншими особливостями, які навчаються, у різних освітніх контекстах, накопичений у межах різних національних і регіональних традицій, у різних сферах і на різних рівнях професійної (пере)підготовки та підвищення кваліфікації, зазнає аналізу з метою виявлення стандартів і варіацій, можливостей і обмежень, теоретичних моделей і методичних засобів, які існують в інклюзивному та спеціальному середовищах. При цьому чимало науковців і практиків оптимістично вважають, що індивідуальні освітні траєкторії в людей з тими чи іншими особливостями фізичного, соціального та іншого стану можуть бути успішно організовані та реалізовані на основі створення системи дистанційного супроводу освітнього процесу, зокрема того, що вже традиційно називають "цифровою освітою".

Розроблення приватних освітніх траєкторій може спиратися на ресурси єдиної "матриці освітніх ресурсів". Однак створення такої матриці не є одномоментним: ідеї модульного чи кластерного навчання, ідеї безперервної та додаткової освіти показують нам, що індивідуальний маршрут може включати безліч компонентів і шаблів, що можуть як уже бути присутніми в матриці у вигляді програм і курсів, форматів і форм освіти, так і бути створеними, розробленими на основі наявних або заново.

Провідними внутрішніми чинниками реорганізації матриці та стандартів освіти виступають:

- потреби трансформацій, що виникають у згоді з новими науковими даними та досягненнями у сфері мистецтва;
- потреби трансформацій, що виникають у контексті розвитку самої освіти.

Додатковими зовнішніми чинниками виступають:

- потреби трансформацій, що виникають у контексті проблем виробництва та бізнесу, а також запитів з боку держави;
- потреби трансформацій, що здійснюються за запитами і в контексті інтересів самих здобувачів.

Ця модель, безсумнівно, культуроцентрична, але нині, коли фіксується глобальна криза культури (і людського буття), завдання становлення і реалізації людини як суб'єкта культури є першочерговим. Можливо, в якісь періоди вітчизняної та світової освіти додаткові фактори можуть розглядатися нарівні з основними, але нині, в епоху, неодноразово названу епохою "масової культури", "безкультур'я", "руйнації культури", матрицю освітніх ресурсів необхідно вибудовувати й доповнювати, спираючись на здобутки культури, включно з тими, які вже втрачено, відкинуто та забуто, і з тими, які й надалі створюють.

При цьому, якщо говорити про методологічне підґрунтя, створення освітніх траєкторій педагогів та інших фахівців може спиратися на діяльнісний підхід і його варіанти, на поєднання використання наявних стандартів і варіацій вищої, середньої тощо освіти та вимогу ревізії стандартів відповідно до досягнень науки і мистецтва, включно з педагогічними. У сучасній педагогіці та педагогічній психології знаходяться численні розроблення спеціальних та інтегративних підходів, включно з "педагогікою переживання", "психотерапевтичною педагогікою" та "педагогічною психотерапією", а також іншими

способами, моделями та варіантами індивідуалізації освіти, спрямованими на розв'язання саме цих завдань.

Очевидно, що в цій траєкторії має бути свій освітній мінімум, оперативно коригований з урахуванням актуального стану культурних здобутків нації чи людства. І в цій траєкторії має бути свій максимум: такий, що формується на основі прагнень і можливостей учнів і педагогів, а також конкретних (систем) освітніх закладів. У разі, якщо очевидно, що потенціал освітньої системи недостатній для учня, йому необхідно надати можливість змінити систему.

Так можна оперативно задавати і змінювати освітній мінімум, створений для кожної окремої групи на основі аналізу можливостей і обмежень, пов'язаних із тим чи іншим порушенням/особливістю. Але завжди необхідно пам'ятати про максимум: про те, що дитина, підліток, юнак, молода або доросла людина може і має бути підтримана у своїх найвищих освітніх, міжособистісних і особистісних потребах.

Сучасна освіта загалом не передбачає і не надає здобувачам реальних умов для зайняття активної, спрямованої на самоздійснення позиції, формування почуття відповідальності за себе як особистість, партнера, учня і професіонала, але саме цього бракує учням. І ідея індивідуальної освітньої траєкторії - крок на шляху до таких змін. Тому найважливіші завдання педагогічної психології та педагогіки сьогодення - розробка й удосконалення освітніх програм і методичних засобів для їх реалізації. Ці завдання мають бути вирішені відповідно до (мінливих) професійних стандартів, а також кимось розроблених стандартів освітніх траєкторій, інших принципів і нормативних вимог, які впливають від соціальної реальності, зовнішнього світу, в якому живе учень. Але найголовніше: вони мають бути вирішені відповідно до його внутрішньої, психологічної реальності, його потреб та інтересів, можливостей і обмежень тілесного, психологічного, соціального, духовного рівнів.